

Lärande samtalsstrategier och kollegialt lärande

Åsa Mårtensson, leg. lärare, fil. Lic, doktorand, universitetsadjunkt.

Att få träffas och dela med sig av, och få ta del av andras erfarenheter är ofta uppskattat bland lärare. Att sedan applicera det i sin egen verksamhet kan vara svårt. Så, hur kan gå från att dela med oss av erfarenhet till att lära och utveckla yrkesverksamheten och vilken roll kan specialpedagoger spela i sammanhanget?

- Utveckling av yrkespraktiken – inte individuell utveckling.
- Teoriers betydelse.

SKA – Lärande samtal – Vad, hur, varför, vem, när, var – kollegialt (kollektivt) lärande

... så hur tänker ni att ni kan göra i fortsättningen? Erfarenhetsutbyte...

Förankring

Lic. uppsats "Handledare och handledning: Gymnasial yrkesutbildning på förskola". Mårtensson, 2014

Avhandling "Pedagogiska handledning i tanke och handling". Åsen Nordström, 2014

Bok "Handledning och praktisk yrkesteori." Lauvås & Handal, 2001

Systematiskt kvalitetsarbete i praktiken

Erfarenhet av skolutveckling och handledning.

Systematiskt kvalitetsarbete

Planera

Följa upp

Analysera

Dokumentera

Utveckla verksamhet

Skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång.

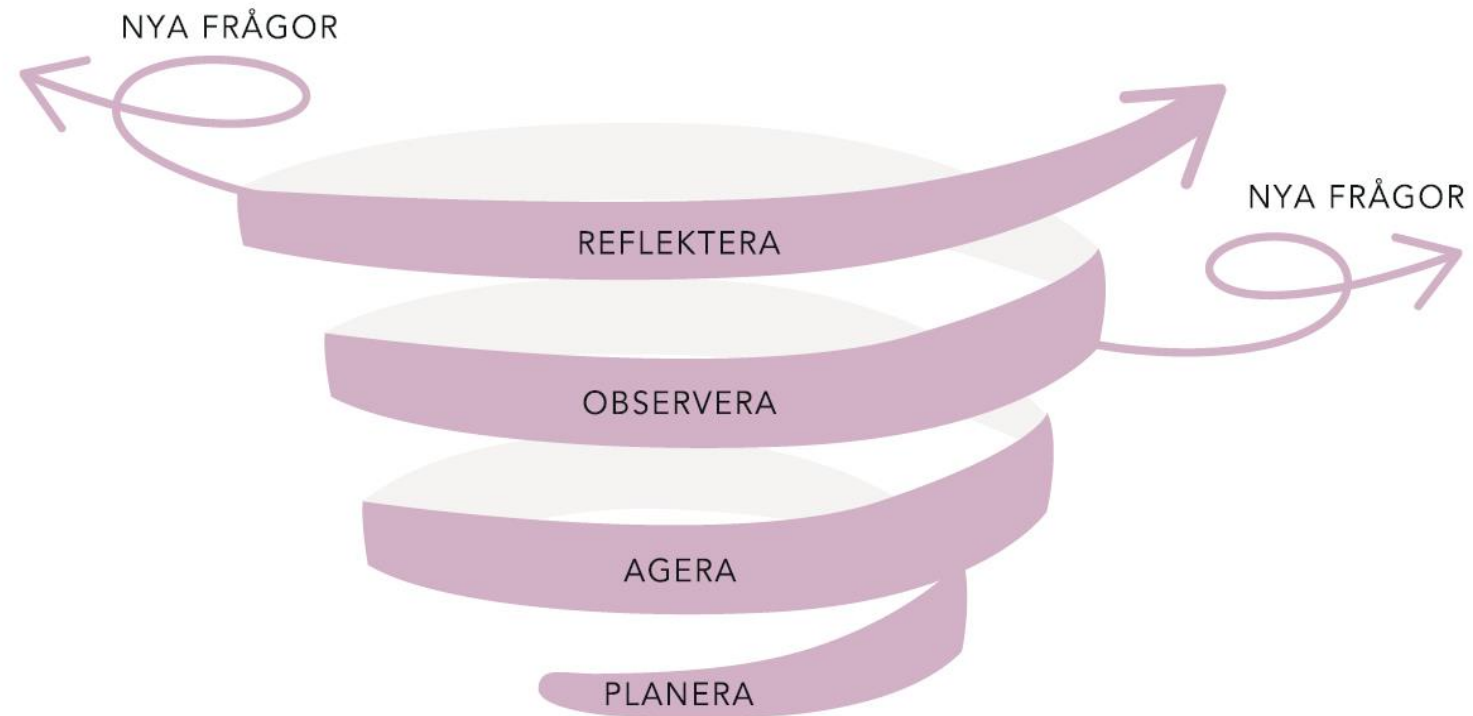

Teoretisk bakgrund till SKA

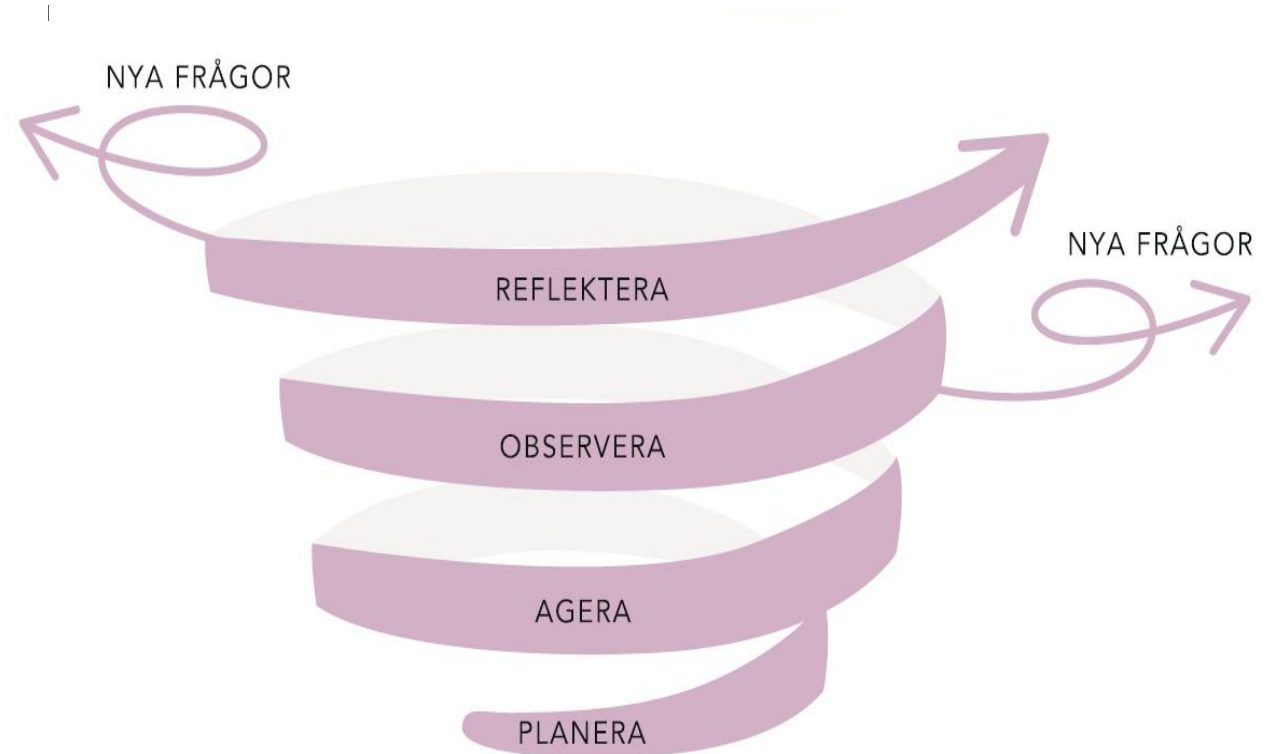
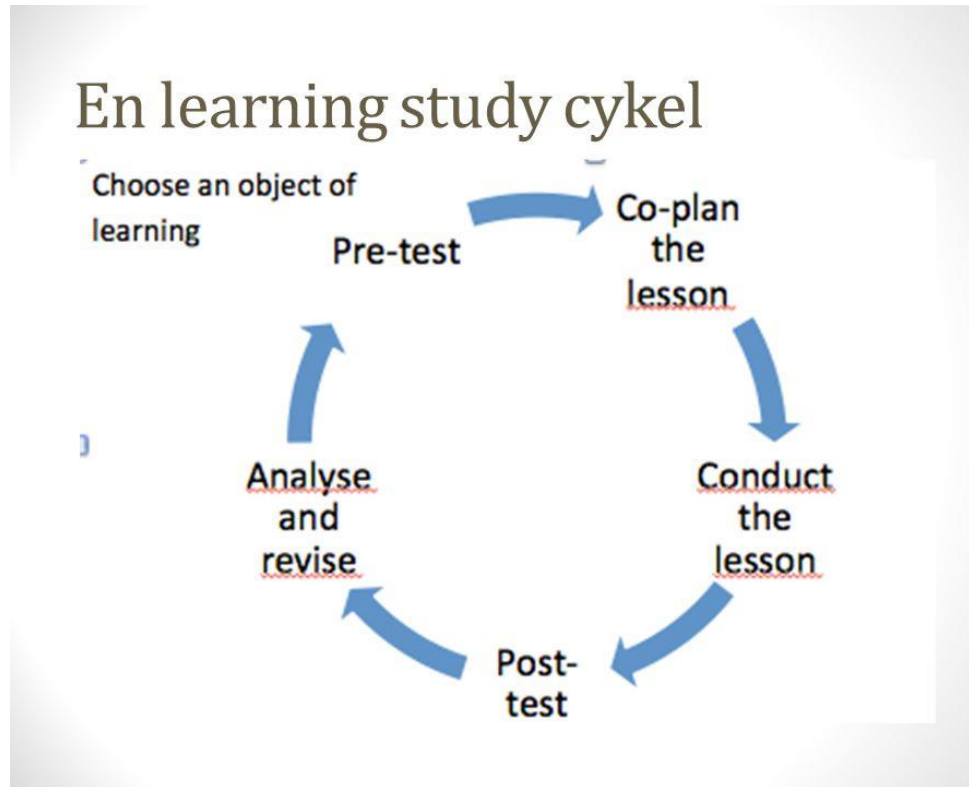
- Varför?
- Varifrån kommer idén?
- På vilken grund vilar det här?
- Varför ställa dessa frågor?

Teoretisk bakgrund: Lewinspiralen

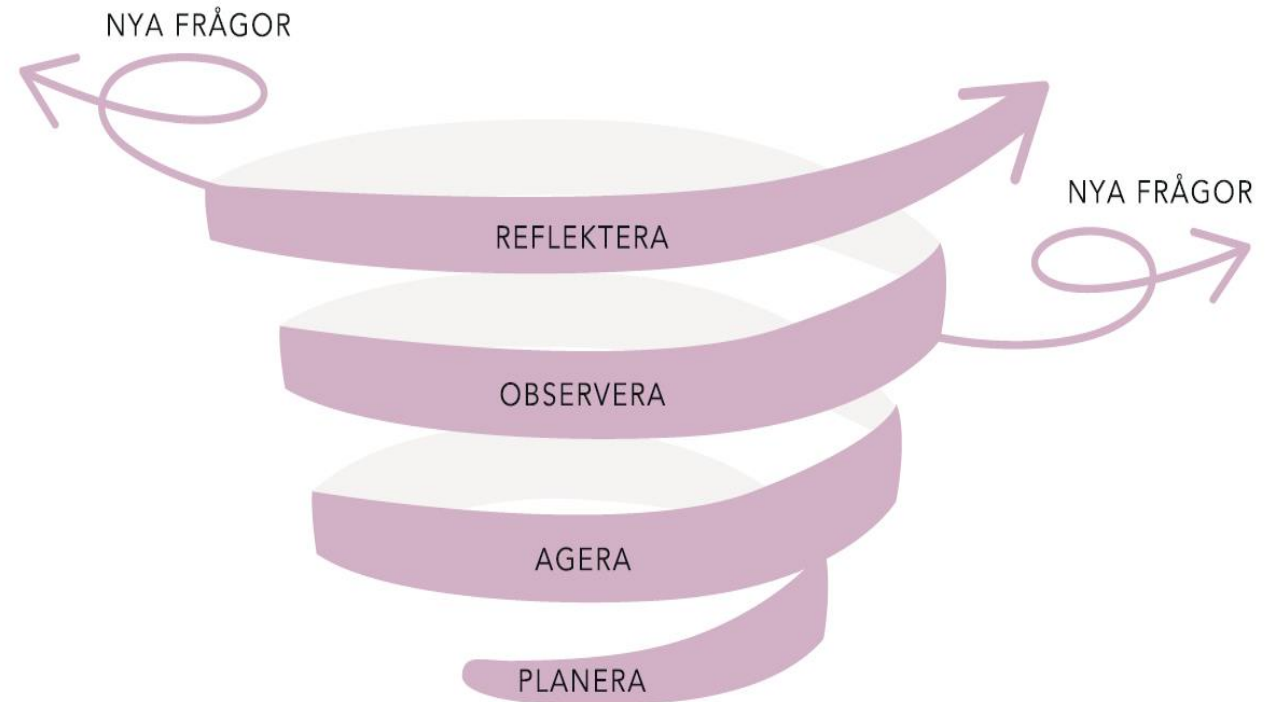

Learning Study-Systematiskt kvalitetsarbete-Lewinspiralen

(Typisk) arbetsgång i en modul i Skolverkets lärportal

- Läs individuellt, reflektera.
- Diskutera tillsammans.
- Planera för att genomföra
- Genomför
- Diskutera resultatet.

Så vad kan vi lära?

- (Skol)utveckling är en iterativ process.
- Systematik och dokumentation leder till utveckling.
- Kom ihåg var idén kom ifrån.

Pedagogisk handledning

Handledning som begrepp och företeelse

Vad är handledning?

- God handledning: ”leda och hjälpa en medmänniska att komma igång med och genom processens olika faser fram till målet”

(Lauvås och Handal, 2001)

- Gemensamt för all handledning:
En form av kommunikation som innebär dialog och ömsesidighet. Begreppet är **beroende av sammanhanget** och befinner sig i **skärningspunkten mellan teoretisk och praktiskt lärande** och **kräver kompetens** när det gäller att **koppla samman** det **teoretiska och praktiska lärandet**.

(Åsén Nordström, 2014)

Olika former av handledning

Terapitraditionen

Lärlingsmodellen / Hantverkstraditionen

Handling och reflektionstraditionen

Yrkesinriktad handledning som är det som sker i samband med yrkesmässig verksamhet som en del av en utbildning eller praktik.

Yrkesinriktad handledning kan beskrivas på följande sätt:

- Den föregår mellan två eller ett fåtal personer
  - Den ingår i en professionspräglad utbildning eller yrkespraktik
  - Den tar uppförhållandet mellan teori och praktik inom profession eller yrket.
  - Den knyter an till yrkesutövarens egen verksamhet.
-
- Den syftar till att utveckla den ”praktiska yrkesteorin” hos den som får handledning.
  - Den bedrivs i en samtalsform som präglas av reflektion om praktiken
-
- Olika termologi; rådgivning, vägledning, konsultation, handledning, mentoring mm.

Handledningsmodeller, HUR

Lärlingsmodellen

- Demonstration, övning och korrigerings
- Bra praktikplatser där det förekommer bästa möjliga praxis. Handledaren är en skicklig yrkesutövare
- Idén bygger på praxis som modell
- Mål: korrigerings och bemästrande

Vilken modell passar in på den handledning som du bedriver?

Handling och reflektion

- Olika exempel där det förekommer en variation av praxis
- Handledaren utgör en samtalspartner och är skicklig som tolkare och analytiker
- Idén är att praxis ska utgöra exempel
- Mål: insikt
- Den som blir handledd ska utveckla en ny/utökad förståelse för yrkespraktiken genom handledarens konstruktiva frågor

Handling och reflektionsmodellen – konsekvenser för handledaren

- Konversationspartner: Genom konstruktiva frågor locka till reflektion över sin handling för att gå vidare i lärandet och utvecklandet av yrkespraktiken.
- Kunnig tolkare och analytiker i sammanhanget.
- Behöver respektera andras uppfattningar.
- Inledning: Hitta fram till var de är och leda vidare mot utvecklad yrkespraxis.
- Målet: Hjälpa andra att utvecklas utifrån sina egna uppfattningar

Pedagogisk handledning som kollegialt lärande

- Handledning som sker mellan yrkesverksamma för att utveckla yrkesverksamheten.
- Kollegial - med kvalificerad handledare som ledare.
- Grupphandledning i fasta grupper.

Pedagogisk handledning

Vikten att se handledning med didaktiska ögon

VARFÖR ska vi ha handledning?

VAD ska handledningen handla om, vad är syftet?

HUR gå tillväga?

VEM är den handledde?

NÄR genomförs handledningen?

VAR genomförs handledningen?

Syfte: Utveckla yrkespraktiken!

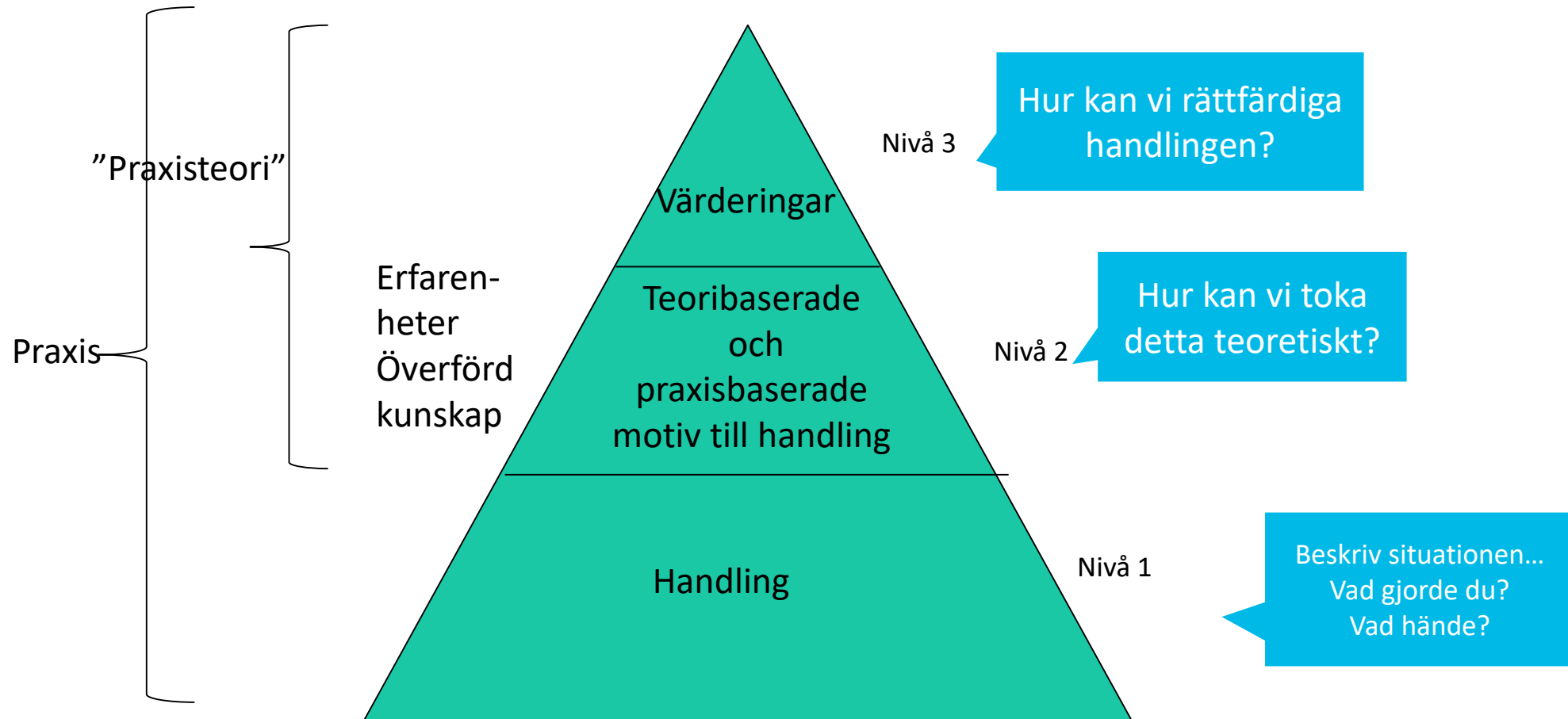
Var är ni?

Förutsättningar för pedagogisk handledning

- Ledningen tar initiativ
- Grunda för samtalet (didaktiska frågorna). – När börjar samtalet? Hur få till en bra start?
(Hur) ska deltagarna (vem) förbereda sig på vad? Var, när, varför, etc.?
- Inledning: ”Samtal om samtalet” (Åsén Nordström, s. 27.)
- Tillåtande samtalsklimat
- Kontrakt
- Seriöst möte eller kaffepaus?

Vad kan vi nå genom lärande samtal?

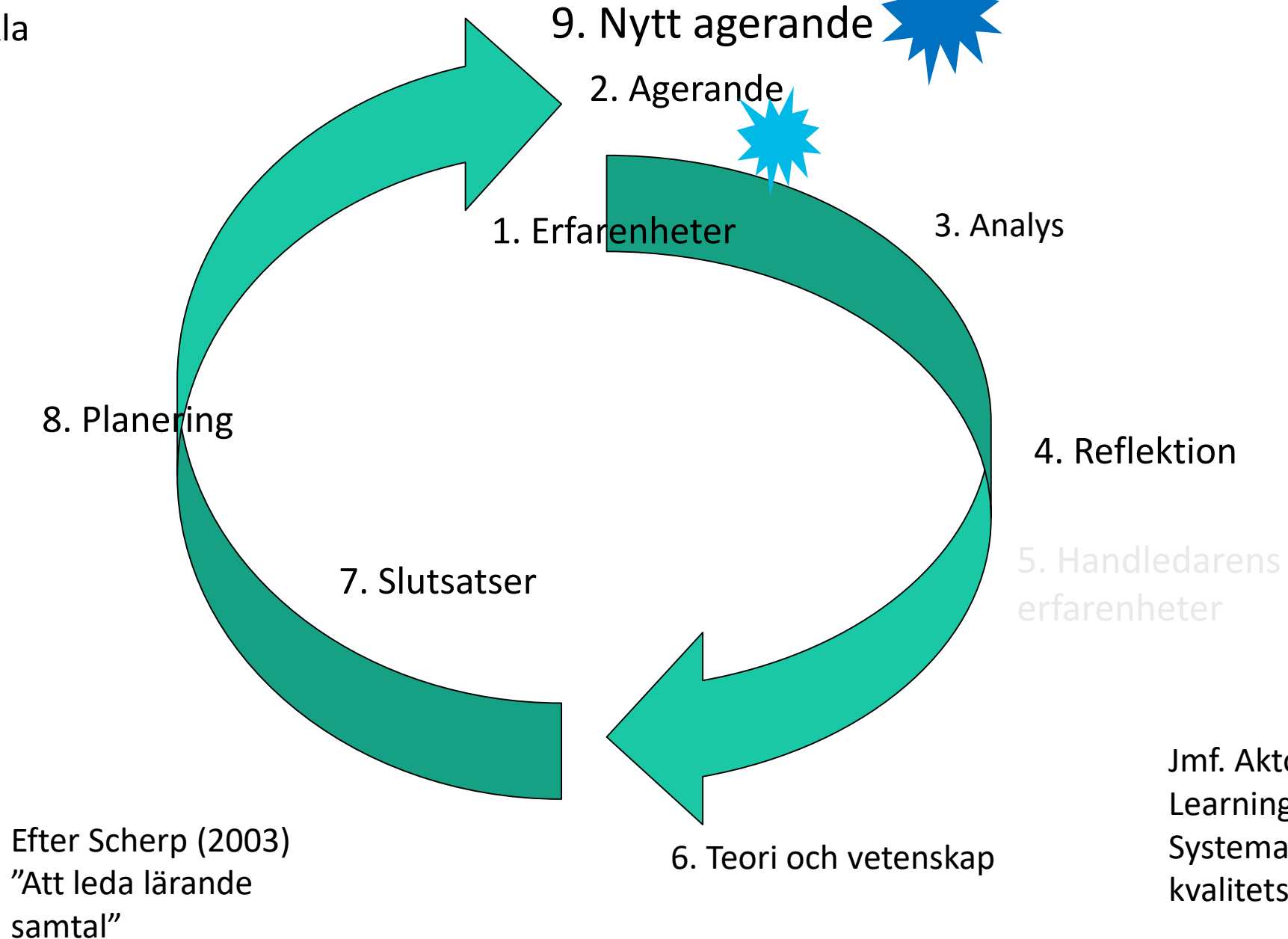

(Handal och Lauvås efter Lövlie, 1974)

Erfarenhetslärande genom lärande samtal

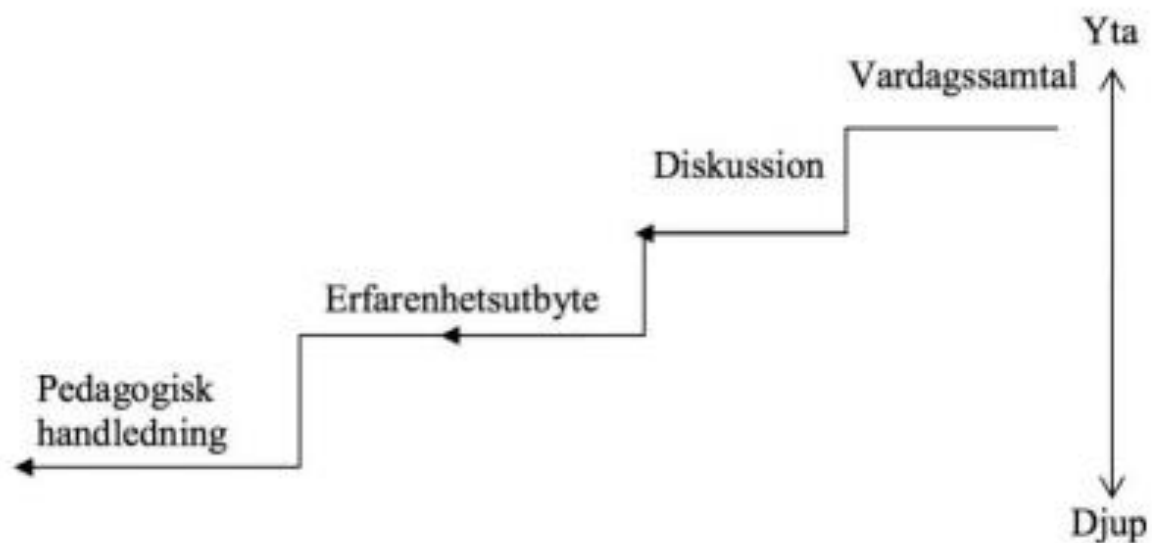
Mål: Att utveckla
förståelsen för
uppdraget

Vad får dessa
slutsatser för
konsekvenser för
fortsatt
agerande?
Vad behöver vi
förändra?

Jmf. Aktionsforskning,
Learning Study,
Systematiskt
kvalitetsarbete,

Pedagogisk handledning

Figur 1: Samtalstrappan (Åsén Nordström, 2014, s. 128).

Kollegialt lärande till kollektivt lärande

- Gemensam syn på ”problemet”
- Gemensam målbild
- Förankrad plan för utveckling
- Utvärdering
- Dokumentation

Kollektivt lärande som förankras i den lokala kulturen.

Sammanfattning: Kollektiv reflektion som verktyg för kollektivt lärande

Grundtanke 1: Verkligheten/Yrkespraktiken som granskas.

Grundtanke 2: Ökad medvetenhet om verkligheten påverkar sättet att handla i framtiden.

Kräver: Utrymme, frivillighet

Mål: Handlingskunskap. Den professionelle praktikerns kunskap kan utvecklas först om den tydliggörs av henne själv.

Fara med kollegial handledning: ”Den korrigerande praktiken”

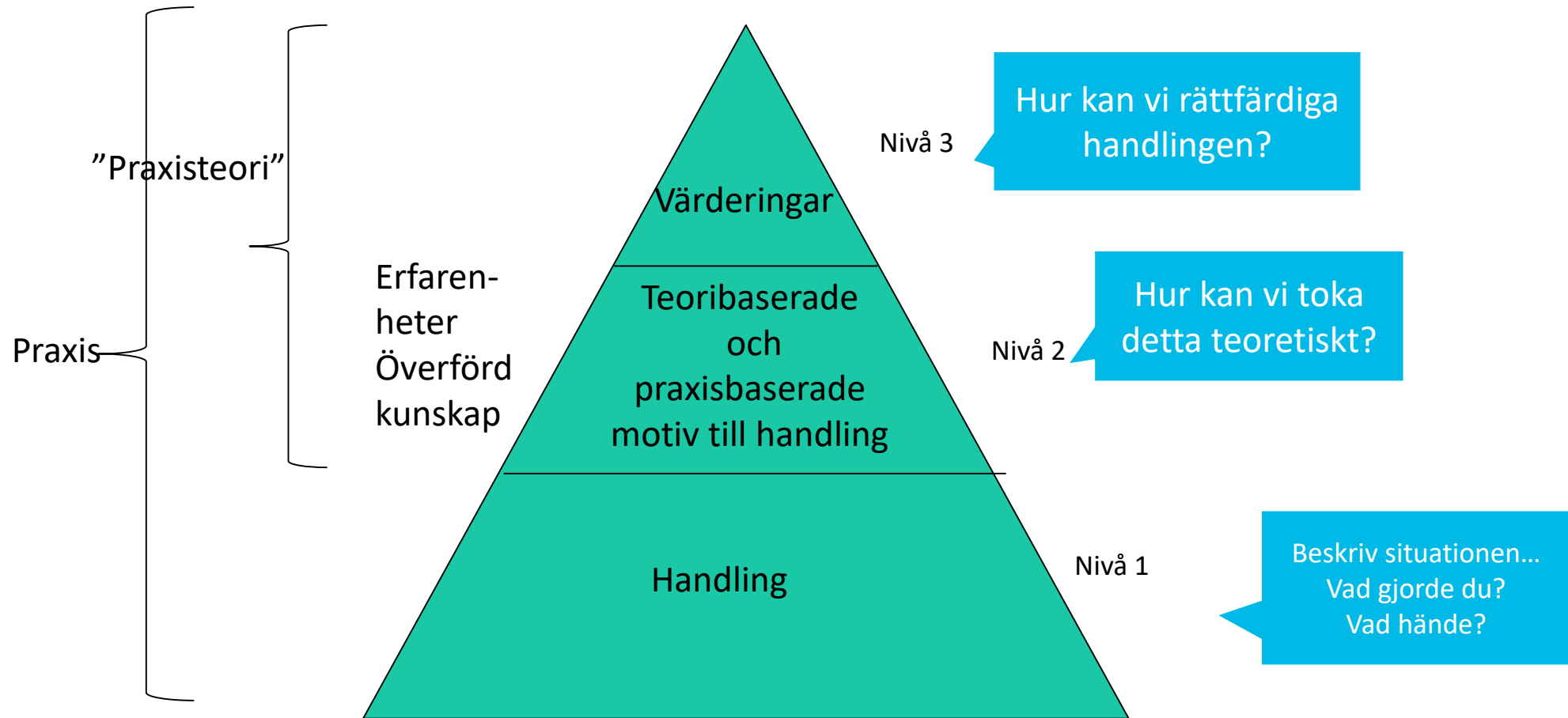
Diskussions frågor

Bra handledningssamtal

- Hur starta bra handledning/samtal?
- Utifrån Praxistriangeln - vilka frågor kan ni ställa för att komma åt de olika nivåerna?
- Vad och hur behöver dokumenteras?

Praxistriangeln

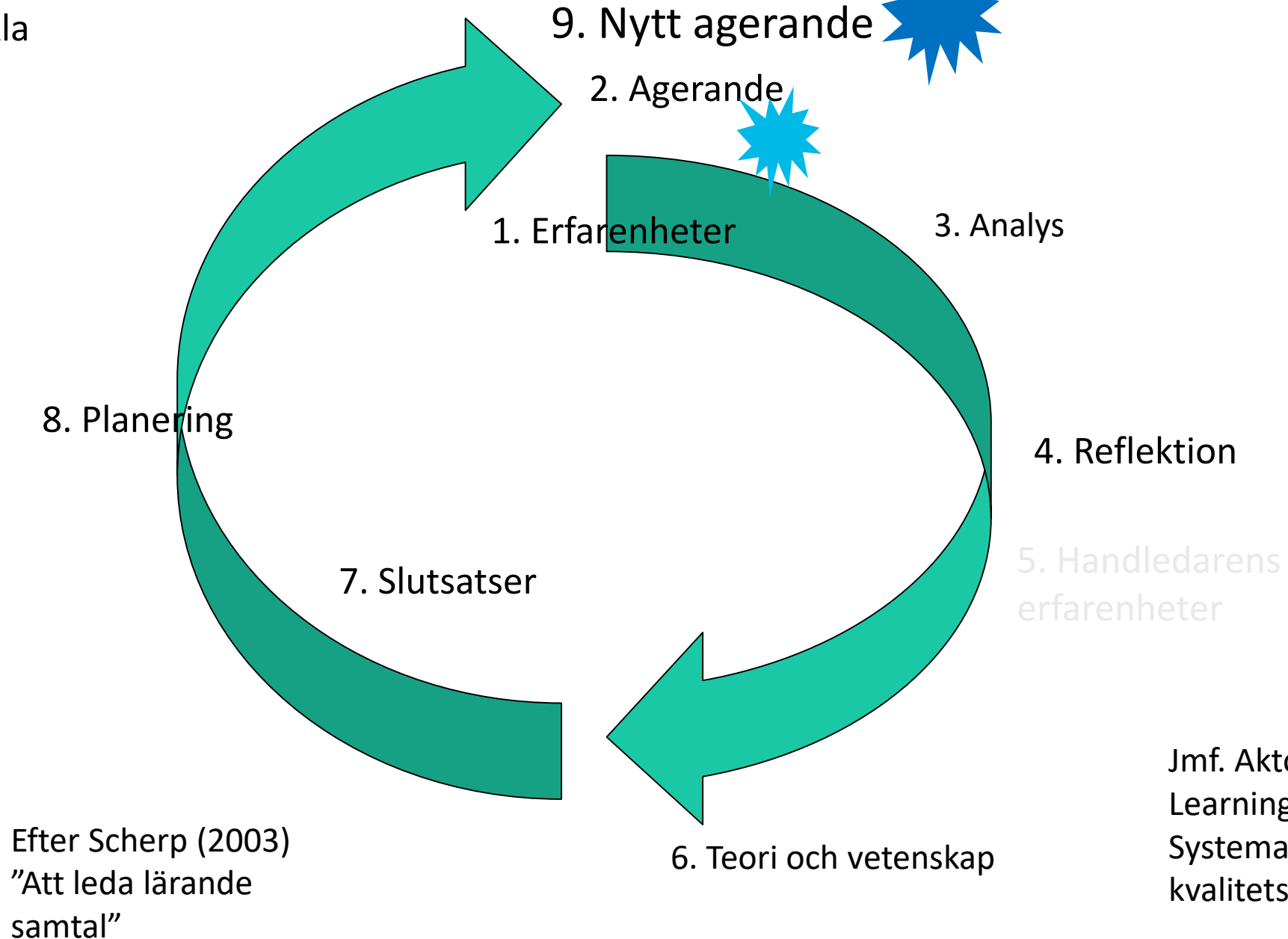

(Handal och Lauvås efter Lövlie, 1974)

Erfarenhetslärande genom lärande samtal

Mål: Att utveckla
förståelsen för
uppdraget

Vad får dessa
slutsatser för
konsekvenser för
fortsatt
agerande?
Vad behöver vi
förändra?

Efter Scherp (2003)
"Att leda lärande
samtal"

Jmf. Aktionsforskning,
Learning Study,
Systematiskt
kvalitetsarbete,

Åsa Mårtensson
Asa.martensson@liu.se

www.liu.se